

УДК 94(44:(470+571:477))

<https://doi.org/10.46869/2707-6776-2025-32-7>

Шморзун О.О.

<https://orcid.org/0000-0002-1077-7011>

ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКОГО ПІДХОДУ ДО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: АНАЛІЗ І ПРОГНОЗ

Проаналізовано особливості міждержавного співробітництва України та Франції в період російсько-української війни. Дано неупереджену оцінку наданій нашій країні воєнно-технічній, фінансово-економічній та гуманітарній допомозі, спрямованій на збереження суверенітету України та зміцнення її оборонного потенціалу. Простежена еволюція політико-дипломатичних відносин обох держав на тлі наростання російської загрози як для подальшого існування українського народу, так і для міжнародної безпеки загалом.

Доведено, що плідному воєнно-економічному союзу Франції, збільшенню масштабів поставок воєнної техніки, посиленню фінансової та гуманітарної допомоги перешкоджає активне економічне співробітництво Росії та Франції, яке не припинялось не тільки з початком російсько-української війни, але й після її максимальної ескалації у 2022 році. Антиукраїнську гібридну війну ведуть і численні російські інформаційно-аналітичні центри, що знаходяться на території Франції, що нерозривно пов'язані з відповідними спецслужбами. Нарешті, внаслідок давніх історичних традицій та взаємних політичних та культурних впливів Росії та Франції на її території і в поточний момент існує потужне проросійське лобі, яке складається із представників вищих ешелонів влади та бізнесу. Ця, по суті, російська п'ята колона із політичних сил ультраправого та ліворадикального спрямування не тільки стоїть на заваді поглибленню франко-українського співробітництва, а й намагається максимально блокувати реформаторські починання чинного президента держави Е. Макрона, а також його зусилля, спрямовані на консолідацію держав Євросоюзу та створення спільного загальноєвропейського воєнно-політичного блоку, здатного ефективно протистояти ймовірному російському вторгненню в ЄС.

В цьому зв'язку розкрито трансформацію геополітичних орієнтацій Е. Макрона від позиції максимально толерантного по відношенню до путінського режиму політика, що прагне виступити посередником від Європейського Союзу та успішним миротворцем, до відвертого прихильника України, готового максимально сприяти нашій перемозі над російським агресором та якнайшвидшому набуттю Україною статусу постійного члена ЄС.

Ключові слова: Франція, Україна, російсько-українська війна, загальноєвропейський воєнно-економічний потенціал.

Становлення воєнно-політичного союзу: *pro et contra*

З самого початку російської агресії проти України вищі французькі посадовці запровадили низку заходів для припинення цього вторгнення. Зокрема, наприкінці 2014 р. на той час Президент Франції Ф. Олланд повідомив про скасування продажу Росії двох військових кораблів класу авіаносців «Містраль», контракт на будівництво яких було підписано у 2011 році. Також влітку 2016 р. коли за ініціативи Президента П. Порошенка відбулось Засідання Ради безпеки ООН, на якому було розглянуто наступне питання: «Причина: погіршення безпекової ситуації на Донбасі та невиконання Росією Мінських домовленостей». На пленарному засіданні виступив тогочасний постійний

представник Франції в ООН Ф. Делатр. У своїй промові він рішуче засудив відновлення бойових дій на сході України підкресливши, «що метою посередницьких зусиль є відновлення контролю України над усіма її міжнародно визнаними кордонами, що також вимагає відновлення її влади над Кримом» [1].

Щодо ставлення до розв'язаної Росією віроломної агресії Е. Макрона, то ще у своїй передвиборчій програмі, у статусі кандидата на посаду Президента Франції, він закликав до збереження санкцій проти Росії, доки не будуть виконані Мінські домовленості [2]. Невдовзі, 29 травня 2017 р., відразу після своєї перемоги на президентських виборах, Е. Макрон прийняв у Версалі В. Путіна. Під час спільної прес-конференції з черговим російським самодержцем, він знову зазначив, що в разі ескалації конфлікту проти України санкції проти Росії можуть бути посилені [3]. А вже 26 червня 2017 р., знов-таки в Парижі, Президент України П. Порошенко та новообраний Президент Франції обговорили ситуацію в окупованому Криму та на Донбасі. Е. Макрон вчоргове підкреслив, що «Франція завжди підтримувала суверенітет України в рамках кордонів, визнаних на міжнародному рівні. Також французька сторона не визнає анексію Криму» [4].

В цілому з початком російської окупації інтенсивність українсько-французької співпраці на політичному рівні неухильно посилювалась. Про це переконливо свідчить зокрема документ з назвою «Політичні відносини між Україною та Францією», опублікований на сайті українського посольства у Франції [5].

Необхідно наголосити на тому, що Франція, особливо з березня 2022 р., розпочала поставки Україні широкої номенклатури озброєння та військового обладнання, включаючи ефективні артилерійські самохідні установки, бронемашини, протитанкові ракети, танки та літаки «Міраж». У таблиці, розміщеній на сайті французького оборонного відомства, позначені 50 позицій, які включають як захисне спорядження, так і засоби зв'язку, а також різні типи озброєння та безпілотні апарати. Також існує співпраця у сфері кібербезпеки, взаємодія у процесі відновлення критичної інфраструктури України (зокрема йдеться про допомогу у розмінуванні територій) [6].

Водночас, визнаючи безсумнівно значну роль Франції у якості воєнного союзника України в її справедливій боротьбі з російсько-шовіністичними загарбниками, потрібно визнати: жодна країна Європи не набула такої неоднозначної репутації як Франція стосовно питання ставлення французької влади і суспільства до російсько-української війни. Зокрема, згідно з французькими джерелами, Франція буцімто знаходиться серед головних спонсорів України з показниками безпосередньо воєнної допомоги в діапазоні від 3,5 до 5,8 млрд. євро, наданої протягом трьох років, а разом з часткою Франції у гуманітарній фінансовій допомозі ЄС сягає 14,3 млрд. євро [7]. Однак за даними українського аналітичного порталу «Слово і діло», за трьома

базовими показниками, а саме – пряма воєнна допомога у відношенні до ВВП країни, її внесок у допомогу від ЄС у % ВВП та загальна сума в євро, надана Україні на початок 2025 року, Франція перебуває лише на 17 місці. Що ж до абсолютних показників, то насправді фінансовий внесок Франції в українську оборону становить 4,89 млрд євро або 0,18% ВВП країни [8].

Щодо санкцій проти РФ, то, окрім участі у подібного роду загальноєвропейських заходах, відносно інших, зокрема європейських держав, антиросійські обмеження, накладені персонально французькою державою, були відносно незначними. Взагалі варто зазначити, що Україна, на відміну від Росії, спочатку не була в пріоритеті міжнародної політики П'ятої республіки. Навпаки, ще у 2016 р. двоє французьких політологів Л. Літра та Ф. Пармантьє у аналітичній статті «Союзник мимоволі. Чого чекати Україні від співпраці з Францією» прямо зазначали: «Група «тих, хто розуміє Росію» у політичній верхівці, бізнес-елітах та інших верствах верхнього середнього класу здається численною, що непрямо, але все ж впливає на позицію щодо України. Особливою проблемою є поширення у Франції настроїв проти ЄС, що цілком відповідають російським ідеям. Багато хто у Франції вважає, що Україна не є важливим регіоном з погляду економічних і політичних інтересів, а тому скоріше підтримує політику невтручання з боку Парижа (19%), тим часом як половина населення вважає, що Україна є територією інтересів Росії». Крім того, в статті надається важлива інформація, згідно з якою «формула Штайнмаєра», яку в Україні назвали «формулою зради» – не єдина спроба поступового знищення України шляхом, так би мовити, її «сепаратизації». На жаль, існувала ще й французька ініціатива подібного «замирення», яка мала умовну назву «план Мореля». «Суть цієї пропозиції? Якщо відверто, то в тому, щоб провести «вибори» на окупованих Росією територіях «під наглядом» терористів, які незаконно встановили свій збройний контроль на частині сходу України». Що ж до Росії, то, на думку аналітиків, головним мотивом взаємодії з нею Е. Макрона ще у статусі міністра економіки було гасло «бізнес перед усім!». Більше того, під час свого візиту до Москви у січні 2016 р. уже «без п'яти хвилин» Президент Франції Е. Макрон висловив своє переконання в тому, що антиросійські санкції буде скасовано не пізніше серпня цього року» [9].

Уже в статусі глави П'ятої республіки, попри очевидну відверту нереальність ідеї припинення вже розпочатої путінським терористичним режимом російсько-української війни дипломатичним шляхом, Е. Макрон продовжував постійно повторювати мантру про те, що він налаштований підтримувати Мінський процес з метою врегулювання ситуації на Донбасі. Зокрема, в грудні 2019 р., як завжди саме у Парижі, за участю новообраного Президента України В. Зеленського та «переобраного» у 2018 р. на свій четвертий термін В. Путіна, відбулась чергова «Норманська зустріч». У тексті підсумкового документу зазначалось, що «сторони висловлюють зацікавленість

у досягненні домовленостей у рамках Нормандського формату... Вони вважають за необхідне інкорпорувати «формулу Штайнмаєра» в українське законодавство...». На жаль, Е. Макрон був співучасником у підготовці цього, як на мене, ганебного, документу [10]. Нагадаю, що цей «план» є не що інше як механізм поетапної втрати незалежності через визнання на конституційному рівні офіційного автономного статусу окупованих територій (що не могло не викликати негайних масових протестів громадян нашої держави під відповідним гаслом «Ні – капітуляції!»).

Крім того, з моменту свого вступу на посаду Президента П'ятої республіки Е. Макрон всіляко підкреслював пріоритетність російсько-французьких відносин. Красномовним доказом цього є той факт, що після своєї перемоги перших президентських перегонів він вирішив спочатку зустрітись з В. Путіним, а не з главою української держави (російський Президент взагалі став першим іноземним лідером, якого французький колега запросив з офіційним візитом одразу після свого обрання у квітні 2017 р., організувавши пишний прийом у Версалі!).

На цій зустрічі, що відбулась відразу після інавгурації Е. Макрона 29 травня 2017 р. було ухвалено, м'яко кажучи, далеко неоднозначне з точки зору ставлення до Росії як зухвало агресора та руйнівника всієї існуючої системи міжнародної безпеки, спільне рішення – заснування громадянського форуму під назвами «Тріанонський діалог» або «Франко-російський форум громадянських спільнот», офіційна мета якого була активно оприлюднена в російських ЗМІ і полягала у зміцненні зв'язків між так званим громадянським суспільством Росії та французькою державою.

Насправді йшлося про те, щоб під виглядом тісної співпраці буцімто неурядових організацій, в обхід загальноєвропейської блокади агресора, максимально посилити взаємні економічні зв'язки. У подальшому співробітництво в режимі «форуму» лише поглиблювалось, причому воно відбувалось на тлі мінімальних з боку Франції санкційних обмежень по відношенню до російського агресора, в той час як подібний «чіткий курс на беззастережне, без будь-яких поступок, посилення економічних відносин через пошук «дірок» у системі санкцій суперечить самому духу і призначенню санкцій як інструменту міжнародної політики» [11].

У наступному 2018 р. у відповідь на запрошення В. Путіна Е. Макрон у якості почесного гостя відвідав Росію, де виступив на сумнозвісному Петербурзькому економічному форумі. У своїй промові чинний глава французької держави намалював картину мало не безмежних перспектив російсько-французького співробітництва в економіко-технологічній та культурній сферах. Він навів конкретну статистику стосовно економічної інтеграції французького бізнесу в російську економіку. За його словами Франція на той час була одним з провідних іноземних роботодавців Росії з

майже 170000 робочих місць, а також інвесторів та похвалився, що за час свого візиту укладено ще близько 50 нових угод» [12].

Але й це ще не все. У форматі все того ж Петербурзького економічного форуму Е. Макрон окреслив грандіозний план по суті повернення Росії, так би мовити, у її європейське лоно фактично у статусі як мінімум асоційованого члена ЄС: «Я хотів би бачити присутність Росії в Раді Європи і сподіваюся, що з економічних, стратегічних і оборонних питань наш діалог на найближче десятиліття знайде нову динаміку»[13].

Далі більше: під час наступної, вельми сумнівної з морально-правової точки зору, двосторонньої зустрічі 19 серпня 2019 р. на Лазурному березі з В. Путіним, Е. Макрон озвучив, попередньо погоджену з Д. Трампом, та, відверто сумнівну, тезу щодо доцільності повернення Росії до «Великої вісімки» (хоча і прив'язав можливість подібного рішення до питання врегулювання російсько-українського конфлікту) [14].

Що ж до неофіційної мети цієї зустрічі сам на сам, то «...французькі медіа пояснюють таке, як вони кажуть, «залицання» Макрона до Путіна тим, що Франція і ЄС хочуть утримати Росію як бізнес-партнера»[15]. І, як це не прикро, подібні припущення зовсім небезпідставні, адже навіть уже після безпосереднього воєнного вторгнення Росії в Україну у 2022 р. на території загарбника продовжувала працювати чи не найбільша кількість філіалів французьких компаній. До того ж згідно з даними мінекономіки Франції тамтешні компанії залишались іноземним працедавцем у Росії з 500 філіалами у таких секторах, як енергетика, оптова торгівля, харчова промисловість [16].

7 серпня 2019 р., наступного дня після завершення саміту G7, Президент П'ятої республіки виступив на традиційній Конференції послів, що організується щороку в Єлисейському палаці. На п'ятому році російсько-української війни в центрі Європи Президент Франції заявив, що витіснити Росію з Європи – це велика стратегічна помилка тому, що подібна ізоляція лише напруженість та заохочує путінську чорносотенну «православну цивілізацію» до альянсу з іншими неототалітарними державами, такими, як Китай та Іран. Саме тому, Е. Макрон наполягав на тому, що «... нам потрібен діалог із Росією. Кінець ДРСМД підштовхує нас до такого діалогу, бо ракети можуть повернутись на нашу територію» [17].

Нарешті, для оцінки намагань Е. Макрона «поєднати грішне з праведним» не можна оминати його відомий візит до Москви напередодні початку російської воєнно-терористичної операції. Негайно після відвідин Москви прибувши до Києва, Президент Франції запевнив українських високопосадовців та широку громадськість в тому, що під час спільної багатогодинної зустрічі зміг переконати В. Путіна відмовитись від подальшої концентрації військ на українському кордоні, а також буцімто той пообіцяв йому після сумнозвісних «спільних навчань» вивести війська з Білорусі та розпочати деескалацію російсько-українського конфлікту. Очевидно, що подібними «миролюбними»

заявами після прибуття до Києва Е. Макрон насправді лише дезінформував українську владу, фактично спростувавши неодноразові американські попередження про неминучість уже найближчим часом початку бойових дій проти нашої країни.

Щодо подальшої макронівської поступливості російському людожеру, то і тут простежується явна непослідовність і навіть поступливість. 24 лютого 2022 р. Франція в особі свого очільника категорично засудила ескалацію війни проти України, закликавши В. Путіна негайно припинити незаконну агресію. Тоді Е. Макрон звернувся до французької нації на фоні українського прапора та проголосив девіз: «Франція – це солідарність з Україною!» Втім, коли 13 квітня Президент США Д. Байден назвав дії російської армії «геноцидом», що безумовно відповідає реальності, а трохи пізніше додав, що вжив цей термін саме тому, що «Путін хоче знищити саму ідею бути українцем», Е. Макрон, навпаки, не тільки відмовився називати геноцидом дії Росії проти України, а й стосовно росіян і українців заявив наступне: «Я буду обережний із такими термінами сьогодні, тому що ці два народи – брати» [18]. Це твердження отримало гнівну відповідь в українському зовнішньополітичному відомстві, де прозвучали справедливі слова: «братній» народ не вбиває дітей, не розстрілює цивільних, не гвалтує жінок, не калічить літніх людей та не знищує будинки іншого «братнього» народу».

А вже в травні В. Зеленський вимушений був оприлюднити інформацію про те, що Е. Макрон пропонував західним країнам шукати варіант припинення війни, прийнятний для Росії, а Україні піти на значні поступки для того, щоб спонукати Росію припинити війну. Фактично йшлося про умиротворення агресора ціною не просто компромісів, а поступок своїм суверенітетом з боку України. Тоді український президент не тільки відмовився від подібних «компромісів», а й прокоментувавши політику «подвійних стандартів», наголосив: «Ми не повинні шукати вихід для Росії, і пан Е. Макрон даремно це робить, я вважаю, що у нього є прекрасний досвід, що поки Росія сама не захоче, поки вона не зрозуміє, що їй це потрібно, вона не буде нічого шукати, ніякого виходу» [19].

Але й на цьому дипломатичні маневри, спрямовані на потурання російському агресору не закінчились. Уже в інтерв'ю, яке прозвучало на початку червня 2022 р. Е. Макрон застеріг всіх, хто стоїть за повну перемогу України, заявивши, що попри те, що В. Путін зробив «фундаментальну помилку», Росію не можна «принижувати» через війну в Україні. «Ми не повинні принижувати Росію, щоб у день припинення бойових дій ми могли знайти вихід дипломатичними каналами». Крім того, вчергове французький Президент погодився виступити у статусі посередника: «Я переконаний, що роль Франції – бути посередницькою силою» [20]. На ці інсинуації тоді дав гідну відповідь міністр закордонних справ України Д. Кулеба: «Заклики уникнути припинення Росії можуть лише принизити Францію та будь-яку іншу

країну, яка б до цього закликала. Бо сама Росія принижує себе. Нам усім краще зосередитися на тому, як поставити Росію на її місце» [21].

На початку грудня того ж року Е. Макрон здійснив візит до США, де провів зустріч з американським Президентом. За підсумками візиту в США Е. Макрон знову висловився за майбутній діалог з Росією, він визнав природнім занепокоєння Росії «наближенням НАТО до її кордонів» та, відповідно, необхідність надання «гарантій безпеки» для Москви, «коли вона повернеться за стіл переговорів» [22].

З цього приводу тодішній Секретар Ради нацбезпеки і оборони (РНБО) О. Данілов висловив справедливе обурення: «Країні-терористу та вбивці хочуть надати гарантії безпеки? Замість Нюрнбергу – підписання угоди з РФ і рукостискання? Українська кров на руках Путіна не завадить business as usual? Дивна логіка підкилимної дипломатії, час якої скінчився. ...Зараз актуальніше надати гарантії безпеки світові від Росії, а не навпаки: ...Денуклеаризована й демілітаризована т. зв. Росія – краща гарантія миру для Європи та світу» [23].

Також потрібно визнати, що багато заяв Е. Макрона, начебто спрямованих на підтримку України, нерідко в кінцевому підсумку обертались проти нашої держави. Класичний приклад – епатажна макронівська заява на вже згаданому Паризькому форумі у 2024 р. щодо принципової можливості уже найближчим часом надіслати до України французький воєнний контингент і навіть сухопутні війська НАТО [24]. Ця інформація викликала цілу бурю в західних та російських ЗМІ і явно не пішла на користь Україні, адже ця одноосібна ініціатива спричинила якщо не розкол, то принаймні серйозне непорозуміння в таборі гранично обережних європейських союзників України, для яких (та їхнього електорату) втягування у війну з Росією буквально «смерті подібне». Зрозуміло, обіцянкою прямої участі французького контингенту у бойових діях негайно скористалась Москва, максимально активізувавши свій ядерний шантаж по відношенню до Європи [25].

Лідери французької непримиренної опозиції – ультра «права» М. Ле Пен та ліворадикальний Ж.-Л. Меланшон, також звинуватили французького главу держави у дешевому популізмі і діях, які можуть втягнути у війну з Росією французьких громадян. Не дивно, що відоме видання «Політико» вщент розкритикувало згадану провокаційну заяву [26].

Що ж до підписаної у січні 2026 р. угоди між Францією та Британією декларації про наміри відрядити свої війська до України уже після гіпотетичного укладання мирної угоди з російським агресором, то за даної ситуації постійної ескалації В. Путіним воєнних дій та намагань нарощування російського наступу по всій лінії фронту, вона є нічим іншим, як лише свого роду символічним «жестом доброї волі».

Втім, на саміті G20 у 2022 р. з боку Е. Макрона знову пролунало декілька нових міжнародних посилів, які цілком можна трактувати як антиукраїнські. Про це писав, зокрема, радник Центру стратегічних досліджень, ветеран

бойових дій К. Ільченко. Коментуючи тезу Е. Макрона щодо можливості посередницької місії відверто проросійського Китаю в реалізації мирних переговорів між Києвом і Москвою, він зазначив, що подібні «дипломатичні маневри» цілком можна трактувати як черговий сценарій заморожування війни, який не передбачає виведення російських військ з окупованих територій» [27].

Проте незважаючи на ці критичні заяви, у розвиток своєї ідеї «умиротворення агресора», Е. Макрон в ході свого візиту до Китаю у 2023 р. під час особистої зустрічі зі Сі Цзіньпіном в Народному палаці, знову повторив, що розраховує на посередницькі можливості Китаю у російсько-українському воєнному протистоянні [28]. На думку багатьох політичних коментаторів, згадана спроба перетягти Китай на свій бік мала вкрай негативні наслідки для утвердження Європи як самостійного центру геополітичної сили, а також стала поганою новиною для Тайваню, до якого Китай висуває ті ж самі територіальні претензії, що і Кремль стосовно до України [29].

Відповідно, на саміті G20, але уже у 2024 р. Е. Макрон виступив із грізними звинуваченням світових лідерів в тому, що вони виявляють граничну бездіяльність у питанні запобігання міжнародним конфліктам взагалі і зупинення російсько-української війни зокрема. Але, разом з тим, на цьому ж форумі він привселюдно потис руку підсанкційному воєнному злочинцю, одному з головних пугінських клеветів, міністру іноземних справ РФ С. Лаврову, що було прокоментовано у світових ЗМІ як надання в його особі нинішній кримінально-тоталітарній Росії міжнародної легітимності [30].

Взагалі, як не прикро, Е. Макрон здатний проявляти непослідовність, яка подекуди нагадує роздвоєння свідомості. Зокрема у серпні 2025 р. в своєму інтерв'ю він цілком справедливо назвав В. Путіна людоджером: «хижак, людоджер біля наших воріт», якому «потрібно продовжувати їсти» для «власного виживання» [31]. Водночас, напередодні 1 липня 2025 р. за особистої ініціативи Е. Макрона відбулася перша з 2022 р. телефонна розмова з російським узурпатором, офіційно звинувачуваним у воєнних злочинах, яка тривала близько двох годин.

Отже, зовсім не безпідставно співробітники українських аналітичних центрів та журналісти [32; 33], а також знані французькі аналітики (зокрема ті, які безпосередньо співпрацюють з українськими ЗМІ), звинувачують персонально Е. Макрона у провалі реформ, що безумовно знижує можливості допомоги Україні [34; 35; 36].

Небезпека реалізації антиукраїнського сценарію

Ще більше ситуацію ускладнює те, що за час правління Е. Макрона вкрай загострилось багато застарілих хвороб практично у всіх царинах суспільного життя і, особливо, нерозривно пов'язані між собою, економічна та політична кризи. Статистика свідчить про те, що темпи зростання ВВП у 2024 р. становили лише 1,1%, причому основний внесок у цей приріст належить не конкурентному венчурному бізнесу, на чому завжди робив акцент ідеолог

інформаційного суспільства та зеленої енергетики Е. Макрон, а державним витратам, що, своєю чергою, лише сприяє зростанню державного боргу та подальшому економічному занепаду. Прогноз на 2025 рік ще гірший: прогнозується зростання лише – 0,6% [37]. Не відбулась і обіцяна у програмних передвиборчих обіцянках та постійних власних деклараціях Е. Макрона реіндустріалізація країни [38]. Хронічне безробіття залишається стабільно високим [39]. Дефіцит держбюджету в липні 2025 р. сягнув 142 млрд. євро, що складає 5,8% ВВП і є чи не найгіршим показником серед країн ЄС [40]. Крім того, Франція опинилася в глибокій борговій кризі. «У першому кварталі 2025... заборгованість склала 3345,4 млрд євро, що на 40,2 млрд євро більше, ніж у попередньому кварталі. У процентному співвідношенні до ВВП він зараз становить 113,9%, що знов-таки перевищує символічний поріг у 100% [41].

Як на мене, саме цією провальною статистикою, значною мірою обумовлене відставання всебічної допомоги наданої Францією нашій країні від аналогічних показників тих же Німеччини та Великої Британії, а також загравання з Китаєм, лідера якого під час своєї чергової поїздки до Піднебесної 6 грудня 2025 р. Е. Макрон намагався переконати зменшити дефіцит торговельного балансу із Францією та ЄС, який у поточний момент становить відповідно 54,7 та 143 млрд доларів.

Все це не могло не викликати різке загострення загальнонаціональної політичної кризи. Після позаминулорічних дострокових виборів, оголошених Президентом з метою недопущення перемоги «Національного об'єднання» на строкових парламентських перегонах, у парламенті Франції, спостерігається своєрідний політичний клінч: жодна партія чи альянс не має більшості в процесі голосування. Тому використання урядом статті 49.3 Конституції, яка дозволяє ухвалювати закони без голосування, стало звичною практикою, що ще більше підриває легітимність виконавчої влади.

Взагалі масштаби політичного протистояння вражають: з травня 2022 р. у країні змінилося п'ять прем'єр-міністрів. Лише протягом 2024 р. четверо різних очільників уряду намагалися – і не змогли – стабілізувати ситуацію в країні. Згодом Франція побила абсолютний рекорд мінімального перебування прем'єра при владі: 6 жовтня 2025 р. С. Лекорню подав у відставку менш ніж за добу після формування уряду і менше як за місяць після свого обрання на посаду глави уряду, а країна занурилась у ще глибшу політичну кризу. А вже пізно ввечері 10 жовтня Е. Макрон, спираючись на свої повноваження, перепризначив С. Лекорню на посаду глави уряду. Після цього акту конфронтації із законодавчою владою політична сила, очолювана Е. Макроном, яка внаслідок так званого розділеного правління (коли законодавчу владу не очолює пропрезидентська партія), після 2024 р. втратила більшість у Національній Асамблеї, ризикує стати ще менш популярною. Це приведе до практичної втрати Е. Макроном контролю не тільки над законодавчою, а й виконавчою владою. До того ж, за умови його вкрай низького рейтингу та

статусу «хромої качки», тобто ситуації наближення завершення останньої президентської каденції, конституційні повноваження глави держави можуть взагалі знизитись до мінімального рівня.

Отже, в країні вкотре склалась вельми драматична, ситуація, за якої перспективи подальшого посилення всебічної допомоги Україні перебувають під великим питанням. Адже, повторюю, списи продовжують ламатись навколо бюджету на 2026 рік, проти якого фактично виступила більшість парламентарів, зокрема членів Сенату. Причому однією з головних причин такої обструкції по відношенню до виконавчої влади, поряд із скороченням соціальних гарантій, яке планувалось запровадити заради зниження боргу та дефіциту бюджету, закладено суттєве збільшення асигнувань на оборону. І хоча конкретні цифри до прийняття основного економічного закону на 2026 рік не оголошувались, із документу з назвою «Закон про військові програми 2024-2030» (LPM) а також численних заяв самого Е. Макрона відомо, що він планує витратити на оборону до 2027 року 64 млрд. євро (74,8 млрд. доларів) [42]. І саме в межах цих витрат планувалось збільшення допомоги Україні [43].

Як недовзі стало відомо законопроект про бюджет Франції на 2026 рік, який парламентарі ретельно розглядали кілька тижнів, так і не було прийнято. 23 грудня 2025 р. спочатку Національні збори, а потім і Сенат, проголосували за спецзакон, що дозволяє країні отримувати лише тимчасове фінансування, а бюджетні дебати знову відновлять у січні 2026 р. Згідно з рішенням Сенату та Національної Асамблеї незважаючи на дефіцит бюджету Загальні видатки на оборону у 2026 році затверджено у розмірі 57,1 млрд. євро. Відносно 2025 року це збільшення на 3,5 млрд євро [44].

Але загалом, ситуація залишається напруженою, і згідно з соціологією, більшість французів не вірять у остаточне прийняття бюджету. Якщо ж прем'єр-міністр вчергове використає конституційне право (стаття 49.3) для ухвалення бюджету без голосування, це може спровокувати опозицію на висунення вотуму недовіри, що знову загрожуватиме відставкою уряду.

Проте найбільша небезпека полягає в тому, що відмова у проведенні «чергових позачергових» виборів до парламенту може привести до масових заворушень та вимушеної дострокової відставки Е. Макрона (до подібного рішення у травні 1968 р. такі ж демонстрації та страйки змусили і Ш. де Голля), що неминуче призведе до ще більшої втрати керованості ситуацією у державі. Якщо ж під тиском мобілізованої опозицією вулиці Е. Макрон буде вимушений призначити нові дострокові парламентські вибори, з дуже великою ймовірністю ультраправі очолять законодавчу владу, а у 2027 році, незважаючи на судову заборону у 2025 році М. Ле Пен балотуватися на державні посади, перемогу в боротьбі за пост Президента все ж здобуде її ставленик та нинішній офіційний лідер партії «Національне об'єднання» Ж. Барделла, якого також обрано лідером фракції «Патріоти за Європу» в Європейському парламенті. Рейтинг цього політика постійно зростає і очевидно, що у разі його обрання главою

держави реалізація розрахованої на 10 років, масштабної «історичної угоди», воєнної допомоги Україні, укладеної 17 листопада 2025 р., стане неможливою.

Камені спотикання французьких реформ

Щодо змісту макронівських реформ, то попервах, маючи абсолютну більшість у обох палатах парламенту та переважаючу підтримку електорату, новообраний у 2017 р. президент Е. Макрон, автор програмної книги «Революція», під гаслом «Франція, вперед!» (фр. «*La France en marche!*») дійсно у форсованому темпі, переважно на основі президентських указів, негайно розпочав в цілому успішно проводити проголошені раніше лібералізацію трудового законодавства, зміни податкової системи, приватизацію, спрямовану на підвищення ефективності надто одержавленої економіки, а також запроваджувати заходи, які повинні були сприяти покращенню інвестиційного клімату. Також він здійснив низку реформ у напрямку демократизації відверто застарілої системи освіти [45].

Але уже приблизно за рік реформи почали пробуксовувати, а їх оцінка в суспільстві стрімко мінатись з позитивної на різко негативну. Нині як більша частина правлячих еліт, так і широкий загал, пов'язують тривалий спад французької економіки та глибоку соціально-політичну кризу саме з перебуванням Е. Макрона при владі. Виникає питання: чи справедливо, звинувачуючи французького Президента «в усіх смертних гріхах», перекладати на нього відповідальність за нинішню системну кризу, що охопила Францію? На мою думку, не на користь подібного припущення передусім свідчить те, що багато проблем нинішньої французької суспільної ладу, у виникненні яких сьогодні, так чи інакше, звинувачують Е. Макрона, насправді стали головною біллю французького політикуму задовго до того, як нинішній очільник країни взагалі почав займатись політикою.

Щодо звинувачень у реіндустріалізації, то насправді пік зростання обробної промисловості у ВВП Франції припав на середину 1960-х рр., тобто в період «економічного дива» Ш. де Голля, після чого почалося поступове, але неухильне, зниження питомої ваги цього вторинного сектору. Якщо у 1980-х рр. його частка становила близько 23%, то на початку 2020-х рр. вона знизилася приблизно до 13%. Наразі сфера послуг охоплює понад 76,7 % зайнятого населення та виробляє понад 79% ВВП Франції, що, з одного боку, є загальносвітовою тенденцією трансформації технологічно розвинених країн, а з іншого – на тлі перманентних, практично циклічних, десятирічних світових економічних криз кінця ХХ – ХХІ ст., все частіше починає оцінюватись фахівцями як неприпустима деформація економічної структури. Теж саме можна сказати про зниження продуктивності праці, яке розпочалось у Франції у все ті ж 1970-і рр. і неухильно продовжувалось у подальшому [46].

Також на тлі демографічних негараздів, що, знов-таки, виникли з відходом Ш. де Голля від влади, давним-давно назріла і перезріла потреба у пенсійній

реформі, намагання провести яку не на користь трудящих інкримінують зараз Е. Макрону.

Аналогічно, масовий притік легальних та нелегальних емігрантів, з засиллям яких нині пов'язують небезпечну ісламізацію країни, зростання злочинності, екстремізму, загальне падіння рівня трудової мотивації, а головне – неухильна втрата титульним етносом власної національної ідентичності, різко посилюється ще наприкінці ХХ ст. разом з реалізацією політики так званого мультикультуралізму [47]. Вже не кажучи про те, що у поточний момент у Франції спостерігається безпрецедентно низький рівень народжуваності.

Застарілою проблемою є й безробіття, особливо серед молоді. Нарешті, безумовно посилення економіко-соціальної кризи спровокувала епідемія COVID-19, що, знов-таки, прийшла якраз на момент розгортання оголошених Е. Макроном реформ.

Все це призвело до стрімкого зменшення у Франції так званого середнього класу, який є основою соціально-економічного процвітання всіх економічно розвинених країн. Гарною ілюстрацією загального занепаду Франції є матеріал із кричущим заголовком «Зникнення середнього класу, міграційний шок, занепад освіти. Проблеми Франції накопичувалися десятиліттями», надрукований у 2018 році на одному з українських сайтів [48]. В цій публікації з певними коментарями пропонується переклад аналітичної статті французького автора М. Гурфінкеля з не менш алармістською назвою «Чи можна врятувати Францію?» (своєю чергою, М. Гурфінкель у своїх концептуальних висновках спирається на дослідження інших авторитетних французьких фахівців). Але показово ось що: стаття «Чи можна врятувати Францію?», в якій аналізується процес неухильного занепаду всіх сфер суспільного життя у післядеголівський період, тобто починаючи з 1970 року, вперше була надрукована ще у 2007 р., а оновлена у 2012 р. Отже і в цьому випадку йдеться про проблеми, яким уже не один десяток років. В публікації безпосередньо констатується, що з описаними кризовими явищами не тільки не змогли впоратись, а й часто їх ще більше посилювали, уряди і глави держав, які перебували при владі до нинішнього Президента Франції.

Принагідно в контексті пропонованого об'єктивного підходу не можна не згадати і про традиції лівацького радикалізму: французи завжди невдоволені правлячими політиками. Типовим підтвердженням сказаного стало недавнє повстання «Жовтих жилетів», яке розпочалось із виступів проти незначного підвищення цін на дизельне паливо з метою покращення екологічної ситуації в країні, – за що активно ратує Е. Макрон, – а переросло, по суті, у масові заворушення з вельми суперечливими вимогами, які разом з одночасним масовими демонстраціями, організованими профспілками та провідними опозиційними партіями, нанесли державній казні значний збиток.

І нарешті чи не основне: зовсім не вина, а біда нинішнього Президента Франції в тому, що саме у французькому суспільстві, з цілої низки конкретно-

історичних та геополітичних причин, які потрібно розглядати окремо, чи не найбільше в Європі, не тільки політичні та бізнес-еліти, а й велика частина виборців, надто орієнтовані на Росію.

Першу п'ятірку французьких путіністів, визначених за ранжиром в залежності від їх впливовості на суспільну думку, запропонувала кримська українська журналістка. Ось цей перелік: М. Ле Пен, Ж-Л. Меланшон, Е. Земура, Ф. Філіпо, С. Руаяль [49]. Втім, як на мене, «почесну» третю сходинку ворогів України після Ж-Л. Меланшона має займати так званий консерватор Ф. Фійон, за яким тягнеться доволі довгий шлейф проросійських заяв, дій і навіть дружні стосунки з В. Путіним, а також в ще один відвертий путінський «агент впливу» у французькому політикумі – співголова асоціації «Франко-російський діалог» Т. Маріані.

Особливо ж хочу звернути увагу на те, що в особі М. Ле Пен, Ж-Л. Меланшона, Ф. Фійона, Е. Земура, Т. Маріані йдеться не лише про затятих провокаторів-українофобів, а й одночасно про досвідчених політиків і лідерів впливових політичних партій, які займали і продовжують займати провідні посади не тільки на політичному олімпі Франції, а й є її представниками у законодавчих політичних інституціях Євросоюзу і мають можливість брати участь у визначенні стратегічного курсу країни!

Такий високий політичний статус та імідж дозволяє вищезгаданим затятим французьким путіністам ставити палки в колеса будь-яких реформаторських заходів Е. Макрона, блокувати обсяги воєнної допомоги Україні. І саме через цю незавершеність і непослідовність обраної стратегії модернізації країни, а також вимушені поступки правим радикалам, формується нинішня, вкрай негативний, імідж чинного Президента. Так, наприклад, сталось із прийнятим у 2023 р. законом про міграцію, низка положень якого, включених за наполяганням «правих», що засідають у парламенті, були визнані неконституційними [50]. Також з великою ймовірністю саме внаслідок вимушеності рахуватись опозиційним проросійським електоратом як на лівому, так і правому політичному фланзі, наприкінці 2025 р. Е. Макрон «поховав» ідею ЄС, і насамперед Німеччини, щодо використання 210 млрд євро заморожених російських активів на озброєння України.

Але й це ще не все. Проблема в тому, що у якості п'ятої путінської колони в сучасній Франції виступає багато так званих володарів думок, «інфлюенсерів», – суспільних діячів та інтелектуалів, які активно формують суспільну думку. Зокрема, у відповідній аналітичній доповіді Національного Інституту стратегічних досліджень окрім інформаційних та релігійних центрів на території Франції, що ведуть відверту антиукраїнську гібридну війну, згадуються відомі французькі пропагандисти-геополітики «руського миру» А. де Гроссу і М. Руссе [51]. Але я б, насамперед, згадав ще більш відомі не тільки у Франції, а й Євросоюзі, прізвища визнаних науковців Е. Шопрада, А. Бенуа, у якого головний російський імперський міфолог О. Дугін фактично

поцупив низку своїх геополітичних імперських міфів, та Е. Тодда (не випадково книги двох останніх «Проти лібералізму» (2009), та відверто антиукраїнська «Смерть заходу» (2024) після їх виходу з друку були негайно перекладені російською мовою).

Ба більше того, син генерала Ш. де Голля Філіп, який помер у 2024 р. у 102 річному віці, практично до своїх останніх днів закликав «не віддалятися від Росії». Прикро те, що Ф. де Голль був визнаним національним авторитетом: він брав активну участь у боротьбі з нацизмом під час Другої світової війни, а потім займав найвищі посади у збройних силах Франції у якості адмірала військово-морського флоту. Онук де Голля П'єр взагалі є не просто активним прибічником путінізму, а навіть звернувся до російського тирана з проханням надати йому громадянство ерефії! Отже, так чи інакше багато французів асоціюють В. Путіна з де Голлем, що насправді є повним безглуздом, позаяк цей великий французький політик завжди займав по відношенню до комуністичного СРСР прагматично-упереджену позицію.

Стосовно об'єктивних причин того, чому Е. Макрону – «новому де Голлю», який також обіцяв повернути «велич Франції», не вдалось переломити вкрай негативну тенденцію занепаду країни, то на жаль, проблема в тому, що уже як мінімум з часів «червоного травня» 1968 року – масових заворушень нонконформістського студентства, до якого згодом приєдналися і робітники, почали проявлятися масові лівацькі настрої та все голосніше лунали вимоги відстоювання своїх прав і гарантій у відриві від насамперед професійних обов'язків.

Взагалі, в силу давніх вкорінених традицій ще феодального державно централізованого абсолютизму, посилених правлінням Народного фронту напередодні Другої світової війни, та повоевним потужним впливом комуністів, менталітету французів притаманна посилена орієнтація на державний патерналізм. Як наслідок, питома вага держсектору в економіці, що у 2016 р. складала до 57 %. При цьому на рівні законодавства давно зафіксовані значні гарантії надмірного соціального захисту, поступатись якими французи зовсім не бажають.

Подібне порівняльне трактування соціальної справедливості призвело до збільшення елементів соціального утримання та граничної забюрократизованості нині існуючої у Франції системи трудових відносин, зафіксованих у величезному за обсягом трудовому кодексі. Йдеться про різноманітні соціальні пільги, скорочений 35 годинний робочий тиждень та велику кількість святкових неробочих днів, а також отримане за рахунок традиційних масових протестів найманих працівників, які під проводом потужних профспілок звикли відстоювати свої «соціальні завоювання»: не виправдано високі оплати праці та пенсійне забезпечення.

Як наслідок, економіка потрапляє у своєрідне зачароване коло: перед небезпекою масових соціальних заворушень влада вимушена виділяти

додаткові бюджетні асигнування на «соціальний захист», тим самим підвищуючи вартість робочої сили, а, відповідно, неминуче погіршуючи загальний інвестиційний клімат та конкурентний потенціал національної економіки на зовнішніх ринках (за цими показниками Франція програє Німеччині та Великій Британії). Своєю чергою, це призводить до грошової емісії, розганяє інфляцію і ціни, на що негайно профспілки знову реагують новим страйковим тиском на працедавців та уряд, ще більше погіршуючи стан економіки (не випадково Ш. де Голль завжди підкреслював принципове неприйняття ліво-радикальної прокомуністичної ідеології).

Водночас, ситуацію ускладнює те, що Францію не оминули і негативні прояви того самого неоліберального курсу, що свого часу був започаткований Р. Рейганом та М. Тетчер у якості буцімто найбільш прогресивної ідеології капіталізму, який остаточно переміг радянський тоталітаризм, поклавши кінець будь-яким соціальним антагонізмам (що за «раннім» Ф. Фукуямом означає так званий кінець історії). В реальності виявилось, що у цьому випадку йдеться не про що інше, як про остаточне становлення неототалітаризму, заснованого на фінансово-паразитичному лихварстві, який нині став реальною загрозою не тільки для Франції, а й для всього західного світу та породив перманентну кризу глобальної економіки.

Невід'ємною складовою цієї стратегії, від якої нині потерпає людство є монетарна модель неолібералізму, яка передбачає максимальний відрив фінансового капіталу від капіталу промислового та різноманітні спекулятивно-посередницькі оборудки на фондовому ринку з метою надзбагачення банківського сектору [52]. Також подібний підхід пов'язаний з аутсорсингом, тобто перенесенням власної, начебто вже безперспективної з точки зору розвитку високих технологій, промисловості до країн з дешевшою робочою силою, що безумовно на Заході дуже сприяло тій самій реіндустріалізації – зниженню частки промислового виробництва у ВВП. А внаслідок того, що фінансові посередники у вигляді різноманітних інвестиційних фондів володіють не менш, як третиною фінансових активів, у кредитуванні домінує позичкова складова над інвестиційною (що, своєю чергою, породило гостру потребу у залученні зовнішніх позик).

Все це призводить до того, що борг у Франції зростає швидшими темпами, ніж ВВП. Зокрема, співвідношення боргу приватного сектору до ВВП зросло зі 113% у 2010 р. до 136% у 2024 р., що є однією з ключових причин стабільно негативного торгового балансу країни та постійного зростання зовнішнього боргу, який, як уже зазначалось, у 2020 р. перевищив 100% ВВП.

Отже, окрім всіх описаних вище перепон на шляху модернізації держави, Е. Макрон стикнувся із парадоксальним поєднанням лівого та правого радикалізму не тільки в політиці, а й в економіці. Франція характеризується одним із найвищих рівнів податкового навантаження у світі, що відображає значну роль держави в економіці та соціальній сфері країни (станом на 2023 рік

загальне податкове навантаження, виміряне як співвідношення податкових надходжень до ВВП, яке ще донедавна дорівнювало 45,4%, становило 43,8%, що є найвищим показником в Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), яка об'єднує 38 найбільш розвинених країн не тільки ЄС, а й світу (середній показник 33,9%). Зрозуміло, що подібний рівень перерозподілу прибутку бізнесу французькою державою на користь соціальних витрат аж ніяк не стимулює бізнес-активність та не має нічого спільного із знаменитим деголлівським «дирижизмом», насамперед орієнтованим на максимальне підвищення конкурентоздатності на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Водночас, у 2022 р. у Франції нараховувалось понад 2,8 мільйона мільйонерів і за цим показником країна займає третє місце в світі, випереджаючи Японію, Німеччину та Велику Британію [53]. Після зниження в сімдесятих та вісімдесятих роках нерівність доходів у державі зростає з кінця дев'яностих років [54].

Якщо ж до цього додати негативний імідж Е. Макрона як захисника багатих, заснований на реальних фактах його біографії, а саме надуспішній кар'єрі у банку Ротшильдів, а потім обіймання посади міністра економіки, промисловості та цифрових справ в уряді президента Ф. Олланда, стає зрозумілим з якими труднощами йому довелося зіткнутись у процесі втілення своїх реформ. Справа в тому, що Ф. Олланд прийшов до влади із соціалістичними гаслами, а потім почав проводити відверто антисоціальний неоліберальний курс. Він же у якості кандидата на черговий президентський строк, через свій вкрай низький виборчий рейтинг віддав свої голоси на виборах на користь саме Е. Макрона. Це дозволило під час дебатів на чергових президентських перегонах і М. Ле Пен називати Е. Макрона ставлеником банкірів

Взагалі стає зрозумілим, чому на програмному рівні ще у якості кандидата на посаду президента Е. Макрон постійно проголошував, що очолювана ним політична сила є ані правою, ані лівою, і одночасно і правою, і лівою: з самого початку він не просто декларував політичний центризм, а прагнув уникнути описаних вище крайнощів і перекосів та реалізувати справді збалансовані, опозиційні як до комунізму, так і до ультра лібералізму, системні реформи, що, дійсно складає основу голлізму, орієнтованого на максимальне співробітництво праці і капіталу [55, с. 324, 328-330]. Більше того, незважаючи на відчайдушний опір з боку політичних конкурентів, на постійну соціально-політичну нестабільність та епідемію COVID, Е. Макрону в певні періоди своєї каденції все ж таки вдавалось покращувати соціально-економічні показники: знижувати інфляцію та безробіття, надавати соціальну допомогу найбільш вразливим верствам населення, досягати переважання надходжень над видатками, зменшувати податки з метою активізації бізнесу, відновлювати реальну економіку і навіть залучити рекордний обсяг іноземних інвестицій [56].

Щодо міжнародної політики, то більше потрібно віддати належне французькому президенту, який справді достатньо проявив себе як новий

загальноєвропейський лідер. Саме чинний глава П'ятої республіки вже з початку свого перебування на президентській посаді у 2017 р. відразу почав бити на сполох стосовно стану, в якому перебуває нинішній Євросоюз, передрікаючи його загибель у випадку збереження нинішнього status quo та закликаючи до створення «суверенної та демократичної» Європи, що «гарантує нам безпеку і майбутнє». З цією метою за переконанням Е. Макрона «у сфері оборони Європа повинна створити спільну силу оперативного реагування, спільний оборонний бюджет та спільну доктрину для дій. Необхідне максимально оперативне створення Європейського оборонного фонду, постійне структуроване співробітництво та його доповнення до європейської мобільної ініціативи, яка дозволить нашим збройним силам бути краще інтегрованими на всіх етапах...» [57].

Не варто забувати і те, що саме Е. Макрон проголосив настання «коперніканської революції» у царині озброєння і закликав всі країни Європи до термінового переходу на рейки майже воєнної економіки. Вже у листопаді 2017 р. з ініціативи Франції та Німеччини 23 держави-члени ЄС (з 27) домовилися про створення механізму Постійної структурованої співпраці ЄС з питань оборони (Permanent Structured Cooperation – PESCO). В процесі реалізації цієї домовленості у 2019 р. було створено Європейський оборонний фонд (EDF), що сприяє співробітництву між компаніями та дослідницькими установами у галузі досліджень і розробок найсучасніших та оперативно сумісних оборонних технологій і обладнання для свого роду загальноєвропейського ВПК [58].

У розвиток цих програмних положень за три місяці до виборів у Європарламент, які відбулись у травні 2019 р., Президент Франції представив уточнений план дій щодо реформування Європейського Союзу в контексті реалізації взаємозв'язку суверенності та демократії. Одночасно Президент Франції в своєму інтерв'ю виданню The Economist цілком слушно заявив, що Європа більше не може покладатися виключно на захист США як союзника по НАТО, позаяк «те, що ми зараз переживаємо, це смерть мозку НАТО» [59].

Інше питання, що на заваді створення ефективної моделі ЄС, незалежної від воєнної допомоги США, стають розбіжності в інтересах Франції та нинішнього найбільшого економічного лідеру об'єднаної Європи – Німеччини. Різко ускладнилась проблема досягнення міждержавного консенсусу та прийняття спільних рішень в зв'язку із стрімким розширенням кількості членів Євросоюзу, а також недосконалістю існуючої системи загальноєвропейських політичних та економічних інституцій [60].

В цілому, можна констатувати, що прагнення реформувати Євросоюз з метою підвищення його ефективності, а також ініціативи на створення більш незалежних від НАТО загальноєвропейських збройних сил цілком співзвучні саме деголлівському баченню об'єднаної Європи.

Курс на консолідацію Європи та підтримку України: перспективи та реалії

За час свого перебування на вищій державній посаді Е. Макрон доклав значних зусиль для зміцнення обороноздатності своєї держави, інтегрованої в об'єднану Європу, суверенну в тому сенсі, що лише в межах максимальної консолідації всіх членів ЄС вона зможе дати відсіч Росії, про ймовірність вторгнення якої на територію Старого Світу зараз попереджає багато аналітиків. Також, як видається, непохитною залишається і позиція чинного глави Французької республіки щодо необхідності посилювати допомогу Україні для її перемоги у беззаперечно справедливій, по суті національно-визвольній, війні проти російської імперіалістичної воєнної агресії, кінцевою метою якої є не тільки геноцид по відношенню до українського народу, а й, як мінімум, геополітичний васалітет, Європи по відношенню людоджерської рашистської неоімперії.

На підтвердження цього припущення свідчить те, що новообраний Президент Франції у своєму зверненні до французького народу уже 2 березня 2022 р. окреслив дуже важливі тези не тільки з погляду підтвердження незаперечної підтримки Францією української визвольної війни, а й об'єктивної оцінки безпрецедентно віроломних дій Росії: «Ні Франція, ні Європа, ані Україна, ані Атлантичний альянс не хотіли цієї війни. Навпаки, ми зробили все, щоб її уникнути. ...Ця війна не є конфліктом між НАТО та Заходом, з одного боку, та Росією, з іншого, як дехто може стверджувати: в Україні немає ні військ НАТО, ні баз. Це брехня. Росія не зазнає нападу. Вона є агресором. Ця війна ще менше, як намагається нас переконати нестерпна пропаганда, є боротьбою проти «нацизму». Це брехня. Образа історії Росії та України, пам'яті наших предків, які боролися пліч-о-пліч проти нацизму» [61].

У «Спільній декларації України та Французької Республіки», з якою 14 травня 2023 р. виступили президенти України та Французької Республіки, були зафіксовані основні положення щодо співробітництва у спільній боротьбі проти російського агресора, а вже під час зустрічі в Парижі 16 лютого 2024 р., майже одночасно з Великою Британією та Німеччиною, Президентами України та Франції В. Зеленським та Е. Макроном підписано знакову двосторонню Угоду про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Францією. В цьому документі зафіксовані доленосні з точки зору зміцнення українсько-французького безпекового альянсу положення. Ось лише частина із них: «Франція підтверджує, що майбутній вступ України до НАТО зробив би корисний внесок у мир і стабільність у Європі. Учасники координуватимуть та посилюватимуть спільні зусилля для підтримки вступу України до НАТО». Одночасно «Французький учасник надаватиме військову та цивільну допомогу, щоб Україна могла захистити свої суверенітет, незалежність і територіальну цілісність від агресії з боку Російської Федерації, на двосторонній основі через угоди і через установи та організації, стороною яких вона (Україна) є», а також

«... сприятиме зміцненню військового потенціалу, стійкості та економічної стабільності України з метою стримування будь-якої майбутньої агресії».

Дуже важливим видається положення стосовно допомоги у разі будь-якого майбутнього нападу Росії на українську державу, яке неминуче підірватиме «євроатлантичну безпеку, включно з безпекою Франції». До того ж згідно з підписаною Угодою «у разі майбутнього російського збройного нападу ...французький учасник надасть Україні швидку та тривалу допомогу у сфері безпеки, сучасну військову техніку в усіх сферах відповідно до потреб та економічну допомогу (він також покладатиме на Росію витрати за понесені насамперед економічні збитки у зв'язку з новою агресією)». Також в тексті документу прямо зазначається, що «...Французький учасник підтримуватиме зусилля України щодо інтеграції її оборонної промисловості в систему безпеки і оборони НАТО та ЄС».

Нарешті, важко переоцінити і спільну принципову позицію, згідно з якою «... Російська Федерація має заплатити за довгострокову відбудову України». Згідно з французькою правовою системою, суверенні російські активи, що перебувають під юрисдикцією Франції, залишаються замороженими допоки Російська Федерація не заплатить за збитки, яких вона завдала Україні» [62].

Також переконливим доказом радикального переосмислення Е. Макроном нинішньої конкретно-історичної ситуації є проголошена 5 березня 2025 р. історична промова, в якій Е. Макрон, звертаючись до французької нації, зазначив наступне: «Ми повинні підготувати Україну до того, щоби після підписання миру вона не зазнала повторного вторгнення з боку Росії. Це, безсумнівно, потребуватиме довгострокової підтримки української армії. ...І хоча я хочу вірити, що Сполучені Штати залишаться на нашому боці – та ми повинні бути готові й до протилежного. ... Незалежно від того, чи буде мир в Україні досягнутий швидко, чи ні – зважаючи на російську загрозу, яку я щойно описав, європейські держави повинні бути здатні краще захищати себе і стримувати будь-яку подальшу агресію. Тому за будь-якого сценарію ми повинні краще озброїтися, ми повинні підвищити нашу обороноздатність» [63].

Вельми показовою стала позитивна реакція французького суспільства на цей заклик французького Президента до своїх співгромадян. Згідно із соціологічними дослідженнями тут спрацював «ефект прапора», внаслідок якого після цієї промови більшість французів висловили довіру главі держави та погодились із необхідністю воєнної допомоги Україні [64; 65]. На мій погляд це свідчить про існування позитивних перспектив посилення спільного українсько-французького опору рашистській навалі.

Нарешті, необхідно зазначити, що у липні 2025 р. був опублікований «Національний стратегічний огляд 2025», в якому на основі фундаментального аналізу наростаючих загальносвітових і, насамперед, воєнних загроз, перед оборонною політикою французької держави поставлено 10 стратегічних завдань, спрямованих на посилення обороноздатності Франції. Зокрема,

передбачається максимально прискорений розвиток військової економіки. Згідно з цим документом до 2030 р. Париж повинен мати технологічно передові збройні сили, здатні виконувати будь-які бойові завдання в різних середовищах та в складі сукупного оборонного потенціалу євроатлантичної спільноти, забезпечити постійну готовність до конфлікту високої інтенсивності.

При цьому надзвичайно важливо, що в «Національному стратегічному огляді 2025», передмова до якого написана Е. Макроном саме в дусі Ш. де Голля, особливо наголошується, що для успішного протистояння насамперед можливій російській агресії потрібно поставити на якісно вищий рівень воєнно-патріотичну складову загальнонаціональної мобілізації. Реалізація запропонованої стратегії із всебічного посилення обороноздатності можлива лише за умови, коли «вся Нація мобілізувалася для протистояння можливим негативним наслідкам, які такий конфлікт може спричинити на національній території. Це потребуватиме зміцнення стійкості Франції, залучення її громадян до оборони та національної безпеки, глобальної мобілізації та справжнього морального переозброєння населення, особливо молоді» [66]. Подібне положення є виключно важливими для підвищення воєнно-патріотичного потенціалу не тільки Франції, а й всього Євросоюзу, який практично з моменту набуття свого офіційного статусу проводив політику транснаціоналізації на кшталт моделі «Сполучених штатів Європи», несумісної з деґоллівським баченням цього геополітичного об'єднання як «Європи батьківщин» [67].

Отже, не випадково влітку 2025 р. на своїй прес-конференції начальник Генерального штабу Збройних сил Франції Т. Бюркар підкреслив, що російський режим вважає саме Францію пріоритетною ціллю поки що гібридної війни, яка давно ведеться проти всієї Європейської спільноти [68].

Підсумовуючи зазначу: в цілому погоджуючись з тим, що чинний глава Французької держави здійснив низку помилок і прорахунків, зокрема й таких, що об'єктивно не пішли на користь ані Україні, ані Франції, все ж маю надію, що стратегічний курс, обраний чинним главою Французької держави на всебічну допомогу нашій державі задля перемоги у справедливій війні проти російського загарбницького гегемонізму, особливо після 24 лютого 2022 р., відповідає національним інтересам обох наших держав.

Список використаних джерел та літератури

1. Ukraine: l'application des Accords de Minsk toujours dans l'impasse, affirment le Secrétariat de l'ONU et la Mission de l'OSCE devant un Conseil de sécurité divisé. URL: <https://press.un.org/fr/2017/cs12704.doc.htm>
2. «Retrouver notre esprit de conquête pour bâtir une France nouvelle». URL: <https://www.aefinfo.fr/assets/img/modules/comparateur/docs/6/Programme-Emmanuel-Macron.pdf>
3. Conférence de presse conjointe de MM. Emmanuel Macron, Président de la République, et Vladimir Poutine, Président de la Fédération de Russie, sur les relations franco-russes et sur les conflits en Syrie et en Ukraine, à Versailles le 29 mai 2017. URL: <https://www.vie->

- publique.fr/discours/203301-conference-de-presse-conjointe-de-mm-emmanuel-macron-president-de-la-r
4. Déclaration à la presse de M. Emmanuel Macron, Président de la République, sur les relations franco-ukrainiennes et sur le conflit dans l'Est de l'Ukraine, à Paris le 26 juin 2017. URL: <https://www.vie-publique.fr/discours/203100-declaration-la-presse-de-m-emmanuel-macron-president-de-la-republiqu>
  5. Політичні відносини між Україною та Францією. URL: <https://france.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/287-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-francijeju>
  6. Ukraine: la France dresse le bilan des équipements militaires livrés. URL: <https://www.defense.gouv.fr/actualites/ukraine-france-dresse-bilan-equipements-militaires-livres>
  7. Guerre en Ukraine: pourquoi la France est déjà l'un des principaux soutiens financiers de Kiev. URL: <https://www.lesechos.fr/economie-france/budget-fiscalite/guerre-en-ukraine-pourquoi-la-france-est-deja-lun-des-principaux-soutiens-financiers-de-kiev-2152808>
  8. Хто із союзників надав найбільшу допомогу Україні. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2025/02/18/infografika/ekonomika/xto-soyuznykiv-nadav-najbilshu-dopomohu-ukrayini>
  9. Літра Л., Пармантьє Ф. Союзник мимоволі. Чого чекати Україні від співпраці з Францією. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/06/14/7050703/>
  10. Déclaration de M. Emmanuel Macron, président de la République, sur la situation en Ukraine, à Paris le 9 décembre 2019. URL: <https://www.vie-publique.fr/discours/272301-emmanuel-macron-09122019-france-ukraine>
  11. Коваль Н. Дилема духу і літери у франко-російському діалозі. URL: https://zn.ua/ukr/international/kudi-povertayetsya-franciya-271017_
  12. Discours du Président de la République, Emmanuel Macron lors du forum économique à Saint-Pétersbourg. URL: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2018/05/25/discours-du-president-de-la-republique-emmanuel-macron-lors-du-forum-economique-a-saint-petersbourg>
  13. Conférence de presse conjointe du Président de la République, Emmanuel Macron et de Vladimir Poutine à Saint-Pétersbourg. URL: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2018/05/24/conference-de-presse-conjointe-du-president-de-la-republique-emmanuel-macron-et-de-vladimir-poutine-a-saint-petersbourg>
  14. Путін та Макрон обговорили “нормандський формат”. URL: <https://www.ispc.org.ua/archives/5399>
  15. Руденко Є. Макрон і Путін говорили про Україну. Париж сподівається на діалог із Росією. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30117999.html>
  16. Луї Л., Білік Д. Чому французький бізнес не йде з Росії. URL: <https://www.dw.com/uk/chomu-frantsuzkyi-biznes-ne-yde-z-rosii/a-6130589036>
  17. Discours du président de la republique a l'occasion de la conférence des ambassadrices et des ambassadeurs. URL: https://my.ambafrance.org/IMG/pdf/discours_du_president_de_la_republique_a_l_occasion_de_l_a_conference_des_ambassadeurs_et_ambadrice_-_2022.pdf?5735/3c99d842afd89f826ebbd9c857b87e183d12f31f
  18. Guerre en Ukraine: Macron ne reprend pas le mot "génocide" utilisé par Biden. URL: <https://www.laprovence.com/actu/en-direct/6728003/guerre-en-ukraine-macron-ne-reprend-pas-le-mot-genocide-utilise-par-biden.html>
  19. Зеленський: Макрон пропонував поступитись суверенітетом, щоб зберегти лице Путіну. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61439067>
  20. Emmanuel Macron se met à dos une partie des pays alliés de l'Ukraine en ne voulant «pas humilier la Russie». URL: https://www.lemonde.fr/international/article/2022/06/07/macron-se-met-a-dos-une-partie-des-pays-allies-de-l-ukraine-en-ne-voulant-pas-humilier-la-russie_6129200_3210.html

21. Войтюк Т. Макрон закликав "не принижувати" Росію. В МЗС України відреагували. URL: <https://suspilne.media/246689-putin-zrobiv-fundamentalnu-pomilku-makron-zaaviv-so-moze-priihati-do-kieva/>
22. Макрон згадав про «гарантії безпеки» для Росії. У «Слузі народу» відповіли. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-makron-rosia-harantii-bezpeky/32161018.html>
23. "Гарантії безпеки" для Росії. Нова ідея Макрона обурила Україну. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63851617>
24. Макрон не виключив відправку в Україну західних військ. Як відповіли у Кремлі. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c1616ey2k94o>
25. Ерман Г. Західні війська в Україні. Що значить заява Макрона і які вона несе ризики. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c1616ey2k94o>
26. Dettmer J. Ukraine's in a dire position. Macron's gaffe made things worse. URL: <https://www.politico.eu/article/ukraines-dire-position-emmanuel-macron-gaffe-made-things-worse/>
27. Доля України вирішена? Макрон розкрив суть секретних переговорів США та Китаю на саміті G20, – експерт. URL: <https://subota.online/dolia-ukrainy-vyrishena-makron-rozkryv-sut-sekretnykh-perehovoriv-ssha-ta-kytaiu-na-samiti-g20-ekspert>
28. Лазарева А., Ворожбит О. «Китай залишається на боці Росії». Чим завершився візит Макрона і фон дер Ляйєн до Пекіна. URL: <https://tyzhden.ua/kytaj-zalyshaietsia-na-botsi-rosiichym-zavershyvsia-vizyt-makrona-i-fon-der-liajien-do-pekina/>
29. Герлах А. Візит Макрона до Китаю став катастрофою для Тайваню. URL: <https://www.dw.com/uk/komentar-vizit-makrona-do-kitau-stav-katastrofoju-dla-tajvanu/a-65292666>
30. Au G20, Emmanuel Macron critique une gouvernance mondiale qui «ne fonctionne pas». URL: <https://www.lefigaro.fr/international/au-g20-emmanuel-macron-critique-une-gouvernance-mondiale-qui-ne-fonctionne-pas-20241118>
31. Vladimir Poutine est un «ogre» qui «a besoin de continuer à manger» pour survivre, avertit Emmanuel Macron. URL: <https://www.lefigaro.fr/international/vladimir-poutine-est-un-ogre-qui-a-besoin-de-continuer-a-manger-pour-survivre-avertit-emmanuel-macron-20250819>
32. Minic D. La politique russe d'Emmanuel Macron : étapes et racines d'une nouvelle approche, 2017-2024. URL: https://www.ifri.org/sites/default/files/migrated_files/documents/atoms/files/ifri_minic_politique_russe_emmanuel_macron_2024_0.pdf
33. Wautier J.-B. The Tragedy of Emmanuel Macron. URL: <https://www.project-syndicate.org/columnist/jean-baptiste-wautier>
34. Коваленко Б. Між амбіціями та реальністю: зовнішня політика Франції за президентства Макрона. URL: <https://adastra.org.ua/blog/mizh-ambiciyami-ta-realnistyu-zovnishnya-politika-franciyi-za-prezidentstva-makrona>
35. Гійу-Клер Ш. Макрон між поганим та ще гіршим: який вплив на Україну та ЄС матиме криза у Франції. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/authors/guillou-clerc/>
36. Лаїді З. Трагедія Макрона. Як президент зруйнував систему у Франції та чому не може побудувати нову. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2025/10/10/7222165/>
37. L'économie française va fortement s'essouffler en 2025, estime l'Insee. URL: <https://www.ouest-france.fr/economie/leconomie-francaise-va-fortement-sessouffler-en-2025-estime-linsee-836e1f9a-4c57-11f0-a713-daeef56bef5e>
38. Macron champion de l'industrie? URL: <https://institutlaboetie.fr/industrie-les-mensonges-du-gouvernement/>
39. L'Insee anticipe une remontée du taux de chômage à 7,7% fin 2025 (au plus haut depuis 4 ans). URL: https://www.bfmtv.com/economie/emploi/l-insee-anticipe-une-remontee-du-taux-de-chomage-a-7-7-fin-2025-au-plus-haut-depuis-5-ans_AD-202506180584.html

40. Déficit public hors de contrôle : la France au bord d'une crise sociale majeure. URL: <https://www.lejdd.fr/economie/deficit-public-hors-de-contrôle-la-france-au-bord-d'une-crise-sociale-majeure-158770>
41. Douine H. M. L'explosion de la dette publique française expliquée en quatre infographies. URL: <https://www.lefigaro.fr/conjoncture/l-explosion-de-la-dette-publique-francaise-expliquee-en-quatre-infographies-20250626>
42. Perspectives de financement des objectifs fixés par la loi de programmation militaire. URL: https://www.senat.fr/rap/r24-615/r24-615_mono.html
43. French President Macron announces 6.5 billion euros in extra military spending in next two years. URL: <https://apnews.com/article/france-macron-military-spending-17183f1871460e1451453a091ef6c4bd>
44. L'Assemblée gèle pour 2026 les retraites des anciens députés. URL: <https://www.lefigaro.fr/politique/en-direct-budget-2026-l-assemblee-plebiscite-symboliquement-une-hausse-du-budget-de-la-defense-sans-donner-quitus-a-lecornu-20251211#11-12-2025-14-35-56>
45. Éducation: Emmanuel Macron lance les «écoles normales du 21e siècle». URL: <https://www.lefigaro.fr/actualite-france/formation-des-enseignants-macron-annonce-un-concours-a-bac-3-plutot-qu-en-fin-de-master-20240405>
46. Sode A. Comprendre le ralentissement de la productivité en France. URL: https://www.strategie-plan.gouv.fr/files/files/Publications/2016/NA%2038/note_danalyse_ndeg38_web.pdf
47. Шморгун О. Історична пам'ять у процесі формування та відтворення модерної національної ідентичності: французький досвід (частина 2). *Проблеми всесвітньої історії*. 2021. № 3. С. 9-53.
48. Гурфінкель М. Зникнення середнього класу, міграційний шок, занепад освіти. Проблеми Франції накопичувалися десятиліттями. URL: https://texty.org.ua/articles/89891/Znyknenna_serednogo_klasu_migracijnyj_shok_zanepad_osvity-89891/
49. Сланська Н. «Неперевершена п'ятірка» адептів Франції. URL: https://arcrimea.org/uk/investigations_ua/2023/03/11/neperevershena-pyatirka-adeptiv-francziyi/
50. Макрон підписав суперечливий закон про міграцію після висновку топ-суду Франції. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/01/27/7178357/>
51. Паливода В. Спеціальні служби Росії у Франції: від традиційних форм розвідувальної діяльності до використання «мякої сили». URL: <https://opk.com.ua/%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96-%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%97-%D1%83-%D1%84%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%B2%D1%96%D0%B4/>
52. Шморгун О. Всесвітньо-історичні тренди: порятунок чи катастрофа?! *Проблеми всесвітньої історії*. 2018. № 1. С. 17-36.
53. Louis P. Le nombre de millionnaires baisse dans le monde mais pas en France. URL: https://www.bfmtv.com/economie/international/le-nombre-de-millionnaires-baisse-dans-le-monde-mais-pas-en-france_AN-202308150328.html
54. Comment évoluent les inégalités de revenus en France? URL: <https://www.inegalites.fr/evol-inegalites-long>
55. Шморгун А. Национально-корпоративный авторитаризм: Шарль де Голль. *Цивилизационные модели современности и их исторические корни*. Киев: Наук. думка, 2002. С. 328-332.
56. Normand F. Quelles sont les 30 principales réformes depuis l'élection du Président Macron? URL: <https://www.journal-economique.fr/quelles-sont-les-30-principales-reformes-depuis-lelection-du-president-macron>

57. Initiative pour l'Europe – Discours d'Emmanuel Macron pour une Europe souveraine, unie, démocratique. URL: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2017/09/26/initiative-pour-l-europe-discours-d-emmanuel-macron-pour-une-europe-souveraine-unie-democratique>
58. EDF Developing tomorrow's defence capabilities. URL: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/european-defence-fund-edf-official-webpage-european-commission_en
59. Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead. URL: <https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead>
60. Шморгун О. Євроінтеграційний курс України: перспективи і застереження. *Зовнішні справи*. 2020. № 4. С. 12-20.
61. Déclaration de M. Emmanuel Macron, président de la République, sur le conflit en Ukraine et les conséquences pour l'économie française, à Paris le 2 mars 2022. URL: <https://www.vie-publique.fr/discours/284216-emmanuel-macron-02032022-ukraine-consequences-economiques>
62. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Францією. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89005>
63. Капітуляція України не є миром. Росія стала загрозою для Франції. Історична промова Макрона. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2025/03/6/7206523/>
64. Le tableau de bord des personnalités. Paris Match/Sud Radio - Ifop/Fiducial. Ifop pour Paris Match et Sud Radio Mars 2025. URL: <https://www.ifop.com/wp-content/uploads/2025/03/Tableau-de-bord-des-personnalites-Mars-2025.pdf>
65. Ukraine: la majorité des Français favorables à une poursuite de l'aide humanitaire et militaire. URL: https://www.bfmtv.com/international/europe/ukraine/ukraine-la-majorite-des-francais-favorables-a-une-poursuite-de-l-aide-humanitaire-et-militaire_AD-202402180068.html
66. Revue nationale stratégique 2025. URL: <https://www.sgdsn.gouv.fr/publications/revue-nationale-strategique-2025>
67. Шморгун О. Системна криза сучасного глобалізму: проблема пошуку всесвітньо-історичної альтернативи. *Історія локальна і глобальна. Студії на пошану Анорія Кудряченка*. Київ: Державна установа «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України», 2024. С. 247-265.
68. Росія визначила Францію своїм головним ворогом в Європі - глава Генштабу. URL: <https://uazmi.org/news/post/4151d63e432ab5ea46ef05c8b31934c7>

References

1. Ukraine: l'application des Accords de Minsk toujours dans l'impasse, affirment le Secrétariat de l'ONU et la Mission de l'OSCE devant un Conseil de sécurité divisé. [Online]. Available from: <https://press.un.org/fr/2017/cs12704.doc.htm> [In French].
2. «Retrouver notre esprit de conquête pour bâtir une France nouvelle». [Online]. Available from: <https://www.aefinfo.fr/assets/img/modules/comparateur/docs/6/Programme-Emmanuel-Macron.pdf> [In French].
3. Conférence de presse conjointe de MM. Emmanuel Macron, Président de la République, et Vladimir Poutine, Président de la Fédération de Russie, sur les relations franco-russes et sur les conflits en Syrie et en Ukraine, à Versailles le 29 mai 2017. [Online]. Available from: <https://www.vie-publique.fr/discours/203301-conference-de-presse-conjointe-de-mm-emmanuel-macron-president-de-la-r> [In French].
4. Déclaration à la presse de M. Emmanuel Macron, Président de la République, sur les relations franco-ukrainiennes et sur le conflit dans l'Est de l'Ukraine, à Paris le 26 juin 2017. [Online]. Available from: <https://www.vie-publique.fr/discours/203100-declaration-la-presse-de-m-emmanuel-macron-president-de-la-republiqu> [In French].

5. Politychni vidnosyny mizh Ukrainoyu ta Frantsiyeyu. [Online]. Available from: <https://france.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/287-politychni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-francijeju> [In Ukrainian].
6. Ukraine: la France dresse le bilan des équipements militaires livrés. [Online]. Available from: <https://www.defense.gouv.fr/actualites/ukraine-france-dresse-bilan-equipements-militaires-livres> [In French].
7. Guerre en Ukraine: pourquoi la France est déjà l'un des principaux soutiens financiers de Kiev. [Online]. Available from: <https://www.lesechos.fr/economie-france/budget-fiscalite/guerre-en-ukraine-pourquoi-la-france-est-deja-lun-des-principaux-soutiens-financiers-de-kiev-2152808> [In French].
8. Khto iz soyuznykiv nadav naybil'shu dopomohu Ukraini. [Online]. Available from: <https://www.slovoidilo.ua/2025/02/18/infografika/ekonomika/xto-soyuznykiv-nadav-najbilshu-dopomohu-ukrayini> [In Ukrainian].
9. Litra, L., Parmant'ye, F. Soyuznyk mymovoli. Choho chekaty Ukraini vid spivpratsi z Frantsiyeyu. [Online]. Available from: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2016/06/14/7050703/> [In Ukrainian].
10. Déclaration de M. Emmanuel Macron, président de la République, sur la situation en Ukraine, à Paris le 9 décembre 2019. [Online]. Available from: <https://www.vie-publique.fr/discours/272301-emmanuel-macron-09122019-france-ukraine> [In French].
11. Koval', N. Dylema dukhu i litery u franko-rosiys'komu dialozi. [Online]. Available from: https://zn.ua/ukr/international/kudi-povertayetsya-franciya-271017_ [In Ukrainian].
12. Discours du Président de la République, Emmanuel Macron lors du forum économique à Saint-Pétersbourg. [Online]. Available from: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2018/05/25/discours-du-president-de-la-republique-emmanuel-macron-lors-du-forum-economique-a-saint-petersbourg> [In French].
13. Conférence de presse conjointe du Président de la République, Emmanuel Macron et de Vladimir Poutine à Saint-Pétersbourg. [Online]. Available from: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2018/05/24/conference-de-presse-conjointe-du-president-de-la-republique-emmanuel-macron-et-de-vladimir-poutine-a-saint-petersbourg> [In French].
14. Putin ta Makron obhovoryly "normands'kyi format". [Online]. Available from: <https://www.ispc.org.ua/archives/5399> [In Ukrainian].
15. Rudenko, Ye. Makron i Putin hovoryly pro Ukrainu. Paryzh spodivayet'sya na dialoh iz Rosiyeyu. [Online]. Available from: <https://www.radiosvoboda.org/a/30117999.html> [In Ukrainian].
16. Luyi, L., Bilyk, D. Chomu frantsuz'kyi biznes ne yde z Rosiyi. [Online]. Available from: <https://www.dw.com/uk/chomu-frantsuzkyi-biznes-ne-yde-z-rosii/a-6130589036> [In Ukrainian].
17. Discours du président de la republique a l'occasion de la conférence des ambassadeurs et des ambassadeurs. [Online]. Available from: https://my.ambafrance.org/IMG/pdf/discours_du_president_de_la_republique_a_l_occasion_de_la_conference_des_ambassadeurs_et_ambadrice_-_2022.pdf?5735/3c99d842afd89f826ebbd9c857b87e183d12f31f [In French].
18. Guerre en Ukraine: Macron ne reprend pas le mot "génocide" utilisé par Biden. [Online]. Available from: <https://www.laprovence.com/actu/en-direct/6728003/guerre-en-ukraine-macron-ne-reprend-pas-le-mot-genocide-utilise-par-biden.html> [In French].
19. Zelens'kyi: Makron proponuvav postupyty's suverenitetom, shchob zberehty lytse Putinu. [Online]. Available from: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61439067> [In Ukrainian].
20. Emmanuel Macron se met à dos une partie des pays alliés de l'Ukraine en ne voulant «pas humilier la Russie». [Online]. Available from: https://www.lemonde.fr/international/article/2022/06/07/macron-se-met-a-dos-une-partie-des-pays-allies-de-l-ukraine-en-ne-voulant-pas-humilier-la-russie_6129200_3210.html [In French].

21. Voytyuk, T. Makron zaklykav "ne prynyzhuvaty" Rosiyu. V MZS Ukrayiny vidreahuvaly. [Online]. Available from: <https://suspilne.media/246689-putin-zrobiv-fundamentalnu-pomilku-makron-zaaviv-so-moze-priihati-do-kieva/> [In Ukrainian].
22. Makron z-hadav pro «harantiyi bezpeky» dlya Rosiyi. U «Sluzi narodu» vidpovily. [Online]. Available from: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-makron-rosia-harantiy-bezpeky/32161018.html> [In Ukrainian].
23. "Harantiyi bezpeky" dlya Rosiyi. Nova ideya Makrona oburyla Ukrayinu. [Online]. Available from: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63851617> [In Ukrainian].
24. Makron ne vyklyuchyv vidpravku v Ukrayinu zakhidnykh viys'k. Yak vidpovily u Kremli. [Online]. Available from: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c1616ey2k94o> [In Ukrainian].
25. Erman, H. Zakhidni viys'ka v Ukrayini. Shcho znachyt' zayava Makrona i yaki vona nese ryzyky. [Online]. Available from: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c1616ey2k94o> [In Ukrainian].
26. Dettmer, J. Ukraine's in a dire position. Macron's gaffe made things worse. [Online]. Available from: <https://www.politico.eu/article/ukraines-dire-position-emmanuel-macron-gaffe-made-things-worse/> [In English].
27. Dolya Ukrayiny vyrishena? Makron rozkryv sut' sekretnykh perehovoriv SSHA ta Kytayu na samiti G20, – ekspert. [Online]. Available from: <https://subota.online/dolia-ukrainy-vyrishena-makron-rozkryv-sut-sekretnykh-perehovoriv-ssha-ta-kytaiu-na-samiti-g20-ekspert> [In Ukrainian].
28. Lazareva, A., Vorozhbyt, O. «Kytay zalyshayet'sya na botsi Rosiyi». Chym zavershyvsya vizyt Makrona i fon der Lyayyen do Pekina. [Online]. Available from: <https://tyzhden.ua/kytaj-zalyshaietsia-na-botsi-rosii-chym-zavershyvsia-vizyt-makrona-i-fon-der-liajien-do-pekina/> [In Ukrainian].
29. Gerlakh, A. Vizyt Makrona do Kytayu stav katastrofou dlya Tayvanyu. [Online]. Available from: <https://www.dw.com/uk/komentar-vizit-makrona-do-kitau-stav-katastrofou-dla-tajvanu/a-65292666> [In Ukrainian].
30. Au G20, Emmanuel Macron critique une gouvernance mondiale qui «ne fonctionne pas». [Online]. Available from: <https://www.lefigaro.fr/international/au-g20-emmanuel-macron-critique-une-gouvernance-mondiale-qui-ne-fonctionne-pas-20241118> [In French].
31. Vladimir Poutine est un «ogre» qui «a besoin de continuer à manger» pour survivre, avertit Emmanuel Macron. [Online]. Available from: <https://www.lefigaro.fr/international/vladimir-poutine-est-un-ogre-qui-a-besoin-de-continuer-a-manger-pour-survivre-avertit-emmanuel-macron-20250819> [In French].
32. Minic, D. La politique russe d'Emmanuel Macron : étapes et racines d'une nouvelle approche, 2017-2024. [Online]. Available from: https://www.ifri.org/sites/default/files/migrated_files/documents/atoms/files/ifri_minic_politique_russe_emmanuel_macron_2024_0.pdf [In French].
33. Wautier, J.-B. The Tragedy of Emmanuel Macron. [Online]. Available from: <https://www.project-syndicate.org/columnist/jean-baptiste-wautier> [In English].
34. Kovalenko, B. Mizh ambitsiyamy ta real'nisty: zovnishnya polityka Frantsiyi za prezident-stva Makrona. [Online]. Available from: <https://adastra.org.ua/blog/mizh-ambiciyami-ta-realnistyu-zovnishnya-politika-francyi-za-prezidentstva-makrona> [In Ukrainian].
35. Hiyu-Kler, Sh. Makron mizh pohanym ta shche hirshym: yakyy vplyv na Ukrayinu ta YES matyme kryza u Frantsiyi. [Online]. Available from: <https://www.eurointegration.com.ua/authors/guillou-clerc/> [In Ukrainian].
36. Layidi, Z. Trahediya Makrona. Yak prezident zruynuvav systemu u Frantsiyi ta chomu ne mozhe pobuduvaty novu. [Online]. Available from: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2025/10/10/7222165/> [In Ukrainian].
37. L'économie française va fortement s'essouffler en 2025, estime l'Insee. [Online]. Available from: <https://www.ouest-france.fr/economie/leconomie-francaise-va-fortement-sessouffler-en-2025-estime-linsee-836e1f9a-4c57-11f0-a713-daeef56bef5e> [In French].

38. Macron champion de l'industrie? [Online]. Available from: <https://institutlaboetie.fr/industrielles-mensonges-du-gouvernement/> [In French].
39. L'Insee anticipe une remontée du taux de chômage à 7,7% fin 2025 (au plus haut depuis 4 ans). [Online]. Available from: https://www.bfmtv.com/economie/emploi/l-insee-anticipe-une-remontee-du-taux-de-chomage-a-7-7-fin-2025-au-plus-haut-depuis-5-ans_AD-202506180584.html [In French].
40. Déficit public hors de contrôle : la France au bord d'une crise sociale majeure. [Online]. Available from: <https://www.lejdd.fr/economie/deficit-public-hors-de-contrrole-la-france-au-bord-dune-crise-sociale-majeure-158770> [In French].
41. Douine, H. M. L'explosion de la dette publique française expliquée en quatre infographies. [Online]. Available from: <https://www.lefigaro.fr/conjoncture/l-explosion-de-la-dette-publique-francaise-expliquee-en- quatre-infographies-20250626> [In French].
42. Perspectives de financement des objectifs fixés par la loi de programmation militaire. [Online]. Available from: https://www.senat.fr/rap/r24-615/r24-615_mono.html [In French].
43. French President Macron announces 6.5 billion euros in extra military spending in next two years. [Online]. Available from: <https://apnews.com/article/france-macron-military-spending-17183f1871460e1451453a091ef6c4bd> [In English].
44. L'Assemblée gèle pour 2026 les retraites des anciens députés. [Online]. Available from: <https://www.lefigaro.fr/politique/en-direct-budget-2026-l-assemblee-plebiscite-symboliquement-une-hausse-du-budget-de-la-defense-sans-donner-quitus-a-lecornu-20251211#11-12-2025-14-35-56> [In French].
45. Éducation: Emmanuel Macron lance les «écoles normales du 21e siècle». [Online]. Available from: <https://www.lefigaro.fr/actualite-france/formation-des-enseignants-macron-annonce-un-concours-a-bac-3-plutot-qu-en-fin-de-master-20240405> [In French].
46. Sode, A. Comprendre le ralentissement de la productivité en France. [Online]. Available from: https://www.strategie-plan.gouv.fr/files/files/Publications/2016/NA%2038/note_danalyse_ndeg38_web.pdf [In French].
47. Shmorhun, O. (2021). Istorychna pam'yat' u protsesi formuvannya ta vidtvorenniya modernoyi natsional'noyi identychnosti: frantsuz'kyy dosvid (chastyna 2). *Problemy vsesvitn'oyi istoriyi*, 3, ss. 9-53. [In Ukrainian].
48. Hurfinkel', M. Znyknennya seredn'oho klasu, mihratsiyyny shok, zanepad osvity. *Problemy Frantsiyi nakopychuvalysya desyatylittyamy*. [Online]. Available from: https://texty.org.ua/articles/89891/Znyknenna_serednogo_klasu_migracijnyj_shok_zanepad_osvity-89891/ [In Ukrainian].
49. Yelans'ka, N. «Neperevershena p'yatirka» adeptiv Frantsiyi. [Online]. Available from: https://arcrimea.org/uk/investigations_ua/2023/03/11/neperevershena-pyatirka-adeptiv-francziyi/ [In Ukrainian].
50. Makron pidpysav superechlyvyy zakon pro mihratsiyu pislya vysnovku top-sudu Frantsiyi. [Online]. Available from: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/01/27/7178357/> [In Ukrainian].
51. Palyvoda, V. Spetsial'ni sluzhby Rosiyi u Frantsiyi: vid tradytsiynykh form rozviduval'noyi diyal'nosti do vykorystannya «myakoyi syly». [Online]. Available from: <https://opk.com.ua/%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96-%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%97-%D1%83-%D1%84%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%B2%D1%96%D0%B4/> [In Ukrainian].
52. Shmorhun, O. (2018). Vsesvitn'o-istorychni trendy: poryatunok chy katastrofa?! *Problemy vsesvitn'oyi istoriyi*, 1, ss. 17-36. [In Ukrainian].

53. Louis, P. Le nombre de millionnaires baisse dans le monde mais pas en France. [Online]. Available from: https://www.bfmtv.com/economie/international/le-nombre-de-millionnaires-baisse-dans-le-monde-mais-pas-en-france_AN-202308150328.html [In French].
54. Comment évoluent les inégalités de revenus en France? [Online]. Available from: <https://www.inegalites.fr/evol-inegalites-long> [In French].
55. Shmorgun, A. (2002). Natsional'no-korporativnyy avtoritarizm: Sharl' de Goll'. *Tsivilizatsionnyye modeli sovremennosti i ikh istoricheskiye korni*. Kiev: Nauk. dumka, ss. 328-332. [In Ukrainian].
56. Normand, F. Quelles sont les 30 principales réformes depuis l'élection du Président Macron? [Online]. Available from: <https://www.journal-economique.fr/quelles-sont-les-30-principales-reformes-depuis-lelection-du-president-macron> [In French].
57. Initiative pour l'Europe – Discours d'Emmanuel Macron pour une Europe souveraine, unie, démocratique. [Online]. Available from: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2017/09/26/initiative-pour-l-europe-discours-d-emmanuel-macron-pour-une-europe-souveraine-unie-democratique> [In French].
58. EDF Developing tomorrow's defence capabilities. [Online]. Available from: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/european-defence-fund-edf-official-webpage-european-commission_en [In English].
59. Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead. [Online]. Available from: <https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead> [In English].
60. Shmorhun, O. (2020). Yevrointehratsiyyny kurs Ukrayiny: perspektyvy i zasterezheniya. *Zovnishni spravy*, 4, ss. 12-20. [In Ukrainian].
61. Déclaration de M. Emmanuel Macron, président de la République, sur le conflit en Ukraine et les conséquences pour l'économie française, à Paris le 2 mars 2022. [Online]. Available from: <https://www.vie-publique.fr/discours/284216-emmanuel-macron-02032022-ukraine-consequences-economiques> [In French].
62. Uhoda pro spivrobitnytstvo u sferi bezpeky mizh Ukrayinoyu ta Frantsiyeyu. [Online]. Available from: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-89005> [In Ukrainian].
63. Kapitulyatsiya Ukrayiny ne ye myrom. Rosiya stala zahrozoyu dlya Frantsiyi. Istorychna promova Makrona. [Online]. Available from: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2025/03/6/7206523/> [In Ukrainian].
64. Le tableau de bord des personnalités. Paris Match/Sud Radio - Ifop/Fiducial. Ifop pour Paris Match et Sud Radio Mars 2025. [Online]. Available from: <https://www.ifop.com/wp-content/uploads/2025/03/Tableau-de-bord-des-personnalites-Mars-2025.pdf> [In French].
65. Ukraine: la majorité des Français favorables à une poursuite de l'aide humanitaire et militaire. [Online]. Available from: https://www.bfmtv.com/international/europe/ukraine/ukraine-la-majorite-des-francais-favorables-a-une-poursuite-de-l-aide-humanitaire-et-militaire_AD-202402180068.html [In French].
66. Revue nationale stratégique 2025. [Online]. Available from: <https://www.sgdns.gouv.fr/publications/revue-nationale-strategique-2025> [In French].
67. Shmorhun, O. (2024). Systemna kryza suchasnoho hlobalizmu: problema poshuku vsesvitn'o-istorychnoyi al'ternatyvy. *Istoriya lokal'na i hlobal'na. Studiyi na poshanu Andriya Kudryachenka*. Kyiv: Derzhavna ustanova «Instytut vsesvitn'oyi istoriyi Natsional'noyi akademiyi nauk Ukrayiny», ss. 247-265.
68. Rosiya vyznachyla Frantsiyu svoym holovnym vorohom v Yevropi - hlava Henshtabu. [Online]. Available from: <https://uazmi.org/news/post/4151d63e432ab5ea46ef05c8b31934c7> [In Ukrainian].

Shmorgun O. Features of the French Approach to the Russian-Ukrainian War: Analysis and Forecast.

The features of interstate cooperation between Ukraine and France during the Russian-Ukrainian war are analyzed. An impartial assessment of the military-technical, financial-economic and humanitarian assistance provided to our country, aimed at preserving the sovereignty of Ukraine and strengthening its defense potential, is given. The evolution of political and diplomatic relations between the two states against the background of the growing Russian threat to both the further existence of the Ukrainian people and international security in generalis traced.

It has been proven that the fruitful military-economic union of France, the increase in the scale of supplies of military equipment, and the strengthening of financial and humanitarian assistance are hindered by the active economic cooperation between Russia and France, which did not stop not only with the beginning of the Russian-Ukrainian war, but also after its maximum escalation in 2022. The anti-Ukrainian hybrid war is also being waged by numerous Russian information and analytical centers located on the territory of France, inextricably linked to the relevant special services. Finally, as a result of the long-standing historical traditions and mutual political and cultural influences of Russia and France, on its territory at the present time there is a powerful pro-Russian lobby consisting of representatives of the highest echelons of power and business. This, in essence, Russian fifth column of political forces of the ultra-right and radical left not only stands in the way of deepening Franco-Ukrainian cooperation, but also tries to block as much as possible the reform initiatives of the current President of the state E. Macron, as well as his efforts aimed at consolidating the states of the European Union and creating a common pan-European military-political bloc capable of effectively resisting a possible Russian invasion of the EU.

In this regard, the transformation of E. Macron's geopolitical orientations from the position of a politician who is maximally tolerant of the Putin regime, striving to act as a mediator for the European Union and a successful peacemaker, to an outspoken supporter of Ukraine, ready to contribute as much as possible to our victory over the Russian aggressor and to Ukraine's rapid acquisition of the status of a permanent member of the EU, is revealed.

Keywords: *France, Ukraine, Russian-Ukrainian war, pan-European military-economic potential.*